

วัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ ประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า ในเมืองเชียงตุง รัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

received 7 JUN 2018 accepted 24 AUG 2018 revised 20 MAR 2019

ภัทร คมขำ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาดุริยางคศิลป์ไทย

ศูนย์เชี่ยวชาญเฉพาะทางวัฒนธรรมดนตรีไทย

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ ประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า ในรัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม เมืองเชียงตุง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ จังหวะ กลวิธีการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า รวบรวมวิเคราะห์ทำนองเพลงที่มีความเกี่ยวข้อง การศึกษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า เมืองเชียงตุง พบวงดนตรีจำตไตคณะวัดอิน และคณะจำตไตแห่งใดมีเครื่องดนตรีได้แก่ ปัตตะยา มองแกง (มองจัก) จีฮอกแสง เซาลงปัด และปัดมา สำหรับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า พบขลุ่ย ไม่เคยพบในการประสมวงจำตไตในเมืองสีป่อ เมืองจ๊อกแม และเมืองตองยี สำหรับเพลงเปิดการแสดงจำตไต คือ เพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองใด ปิดการแสดงด้วยเพลงอ่องหย่าอ่องจอง การบรรเลงปัตตะยาใช้วิธีการตีพร้อมกันสองมือ สลับกับการตีทีละมือ การบรรเลงมองจัก (มองแกง) ใช้วิธีการตีทีละมือ และการซำมือ รูปแบบทำนองจำตไตพบการเพิ่มทำนองในส่วนท้ายวรรคเพลงพบการซำทำนองในช่วงท้ายของแต่ละวรรค

คำสำคัญ: ดนตรีไทใหญ่ประเภทเครื่องดีและเครื่องเป่า, เมืองเชียงตุง, รัฐชาน, สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

Tai Yai's Musical Performing Culture of Percussion and Wind Musical Instruments in Ken Tung Province, Shan State, the Republic of the Union of Myanmar.

received 7 JUN 2018 accepted 24 AUG 2018 revised 20 MAR 2019

Pattara Komkam, D.F.A.

Assistant Professor, Department of Music
Center of Excellence for Thai Music and
Research, Faculty of Fine and Applied Arts
Chulalongkorn University, Bangkok

Abstract

This research examines the performance of percussion and wind instruments of the Tai Yai people in the Shan State, Republic of the Union of Myanmar. Field data was collected in Meuang Keng Tung. The objectives of this research are the study of the physical characteristics, rhythms and techniques of percussion and wind performance and the collection of relevant tunes. In the study of Keng Tung's percussion and wind instruments, two Jaad Tai troupes, Wat In and Jaad Sang Tai, are found. The percussion instruments they used include Pattaya, Mong Kaeng, G Hok Seng, Chow Long Pad, and Padma. Flutes have been found in Jaad Tai bands in Keng Tung, but not in Hsipaw, Kyauk Me, and Taunggy. The overture for Jaad Tai performances is the song Kuen Yai Mai Soong Meuang Tai, while the finale is the song Aung Ya Aung Jong. Techniques in playing Pattaya are: using both hands at the same time alternating with using one hand, while techniques in playing Mong Jok (Mong Kaeng) are using one hand and using the same hand repeatedly. It was found that more melodies are added to the endings of the songs, and also that repeated melodies are present at the ending of each section.

Keywords: Tai Yai's musical of Percussion and Wind Musical Instruments, Ken Tung Province, Shan State, The Republic of the Union of Myanmar

บทนำ

จากการสืบค้นดนตรีจ๊าดไตซึ่งเป็นวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีที่สำคัญแขนงหนึ่งของชาวไทใหญ่ในเมืองสีป่อ (Hsipaw) เมืองจ๊อกแม (Kyauk Me) เมืองตองยี (Taunggyi) ตั้งอยู่ทางตอนเหนือของรัฐชาน (Shan State) พื้นที่ดังกล่าวมีวัฒนธรรมทางดนตรีที่เข้มแข็ง ดนตรีจ๊าดไตเป็นการบรรเลงด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตี และเครื่องเป่าเป็นหลักในการดำเนินทำนอง ปัจจุบันทั้ง 3 เมืองไม่ปรากฏเครื่องเป่าในวงจ๊าดไตแล้ว นอกจากบรรเลงเพื่อการขับกล่อมในงานบุญ งานประเพณีต่างๆ แล้ว ยังมีความสำคัญในการบรรเลงประกอบการแสดงที่เรียกว่า “ลิเกจ๊าดไต” มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอเรื่องราวทั้งด้านชาดกทางพุทธศาสนา เรื่องวรรณคดี และเรื่องราวพื้นบ้านที่ผูกขึ้น เพื่อสั่งสอนเยาวชนให้เติบโตเป็นคนดีของสังคม ถือเป็นตัวอย่างที่ดีของชาวไทใหญ่ที่มีต่อสังคมไทย

การสืบค้นข้อมูลดนตรีจ๊าดไตใน 2 เมืองของรัฐชานเหนือ ปรากฏคณะจ๊าดไตที่มีชื่อเสียงมากมาย ที่เมืองสีป่อ ได้แก่ คณะอ้ายหอมจอมปิ่นและคณะจ๊าดแซงแลงปิ่นอ่อน เมืองจ๊อกแม มีคณะจ๊าดไตที่มีฝีมือรองลงมา ได้แก่ คณะไตของครูจายปะห่าน และคณะอ่องฮักเคอ สำหรับเมืองตองยี มีคณะคณะบ้านหมองหมอน การดำเนินโครงการวิจัยลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม ณ เมืองเชียงตุง (Ken Tung) ยังพบร่องรอยทางประวัติศาสตร์ของชาวไทใหญ่ ได้แก่ ประตุมืองเชียงตุง บุคคลสำคัญทางประวัติศาสตร์ชาวไทใหญ่ และรวมไปถึงศิลปวัฒนธรรมด้านต่างๆ ที่มีความเข้มแข็งมากของเมืองเชียงตุง

ด้วยความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุผลในการศึกษาเชิงลึกด้านการบรรเลงเครื่องดนตรีในวงดนตรีจ๊าดไต โดยเฉพาะเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่าในเมืองเชียงตุง คณะจ๊าดไตที่สำคัญ ได้แก่ คณะจ๊าดไตวัดอินและคณะจ๊าดแซงไตด้วยข้อมูลทางวิชาการดุริยางคศิลป์ เพื่อเชื่อมโยงวัฒนธรรมการบรรเลงของชาวไทใหญ่ในรัฐชาน ทั้งรัฐชานภาคเหนือซึ่งเป็นแหล่งที่วัฒนธรรมดนตรีเข้มแข็ง และรัฐชานตอนใต้โดยเป็นพื้นที่เมืองหลวงและภาคตะวันออกให้ปรากฏในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้นด้วยชาวไทใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินวิถีชีวิตอยู่ในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาลักษณะทางกายภาพ ลักษณะเสียง ระเบียบวิธีการบรรเลง กลวิธีการบรรเลง และศึกษาทำนองเพลงของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่าของชาวไทใหญ่ เมืองเชียงตุง รัฐชาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หนังสือพิมพ์ Myanmar Alin วันที่ 28 June 1998 ไม่ปรากฏเลขหน้า ได้ตีพิมพ์ในหนังสือชื่อ “Myu Mung Kin Pa Mor Myae a Hla” ความหมายของชื่อหนังสือ หมายถึงการทำเมืองให้เมฆหมอกหายไปเพื่อความสวยงาม เนื้อหาว่าด้วยการบรรยายเรื่องประเพณีแข่งเรือในหนองตุง เป็นการแสดงความสามัคคี ความรักชาติ ของชนเผ่าต่างๆ ที่อาศัยอยู่ร่วมกันในเมืองเชียงตุง และเขียนเรื่องประเพณีต่างๆ ที่สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาโดยทั่วไป (Taung Tun Po Then, 1998)

หนังสือชื่อ “Puen” (ปิ่น) หมายถึง ประวัติศาสตร์ กล่าวถึงความเป็นมาของชาวไตในอดีตที่รักสงบ รักความเสรี ตามความหมายคำว่า ไต ที่แปลว่าเสรีภาพ อิสระ มีถิ่นฐานจากภูเขาในประเทศมองโกเลียทางตอนเหนือของจีนอพยพลงมาตามสายน้ำต่างๆ มาตั้งถิ่นฐานเป็นหลักอยู่ ณ พื้นที่ปัจจุบันในสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาและกระจายออกไปในพื้นที่ประเทศต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นประเทศไทย ประเทศลาว จีน เวียดนาม มาเลเซีย เป็นต้น (Ker Sang, 2004)

หนังสือ เรื่อง “Shan Yoma Ngwe Tong Tan Shwe Ja Pan To Puint Lae Pee” ความหมาย คือ เมืองไตเป็นภูเขาเงินของชาวไทใหญ่ จะเปลี่ยนแปลงเป็นเมืองแห่งดอกบัวทองบาน หนังสือเล่มนี้เป็นการบันทึกความสวยงามของเมืองเชียงตุง ประชากรมีหลากหลายเชื้อชาติ อาชีพที่เป็นหลักคือการทำนาโดยเฉพาะการทำนาขั้นบันได ทำให้เมืองเชียงตุงเป็นพื้นที่สีเขียวที่มีความอุดมสมบูรณ์เต็มไปด้วยวัฒนธรรมต่างๆ (U Min Nai, 1992)

นิทานธรรมะ เรื่อง “Jai lae Ya Jai (ใจและยาใจ)” ได้กล่าวถึงเนื้อหาวาดด้วยเรื่องของจิตใจรูปแบบต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับมนุษย์และการรักษาเยียวยาจิตใจที่ไม่ดีปรากฏการณ์ของใจที่เกิดขึ้น ได้แก่ ใจดี ใจโกรธ ใจร้อน ใจไขว่คว้า ใจคอย ใจเศร้า ใจไม่อดกลั้น ใจที่มีแต่ความโลภและใจหลง หนังสือเล่มนี้เป็นเรื่องเล่าจากประสบการณ์ลูกตาดนเก เรื่องจิตใจที่ไม่ดี เราจะทำอะไรหรือทำอะไรบ้างที่จะนำมาเยียวยารักษาใจให้ใจดี เป็นเรื่องของการฝึกจิตใจเวลามีปัญหาเกิดขึ้นกับจิตใจของเรานั้นเอง (Long Than Kae, 1982)

หนังสือสอนเยาวชนเรื่อง “ม้ามบิณ” ได้กล่าวถึงคำสอนเกี่ยวกับยาเสพติด เรื่องฝัน เรื่องยาบ้า โทษภัยของยาเสพติด คำว่า “ม้ามบิณ” ม้า คือ ยาม้า เป็นนิทานสอนเยาวชนและคนในสังคม ชี้ให้เห็นถึงโทษของยาเสพติดที่เสพแล้วจะมึนเมาอยู่ในความมืด ในที่สุดจะนำไปสู่การเป็นคนวิกลจริต สอดแทรกเรื่องราวที่ตลก สนุกสนาน เพื่อให้ผู้ฟัง ผู้อ่านไม่เกิดความเครียด เช่น การเปรียบเทียบการเดินทางด้วยจักรยานเรียกว่า “ม้าแห่ง” กับการเดินทางด้วยม้า โดยการเดินทางด้วยจักรยาน เป็นต้น (กลุ่มคนรักษาภาษาไต, 2016)

หนังสือเรื่อง “เชียงตุง (ภาคตะวันออกของรัฐชาน) การศึกษาวัฒนธรรม ไตโหลง (ไทใหญ่) กับไตเจิน” จัดพิมพ์โดยคณะภาษาพม่าของ Mandalay University ได้กล่าวถึงเนื้อหาอธิบายเรื่องที่อยู่ของชาวไตมาวในเมืองเชียงตุง ความหมายคำว่าหนังสือและมัททหายก เนื้อหาหลักอธิบายความแตกต่างทางวัฒนธรรมระหว่างไทใหญ่กับไทเจิน เป็นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นมาของ 2 เชื้อชาติ ความแตกต่างเรื่องของการอ่านธรรมที่เรียกว่า “ฮอลีก” ของชาวไทใหญ่ และ “อ่านหมัด” ของชาวไตเจิน ความแตกต่างของความหมาย การเรียกชื่อและหน้าที่ของมัททหายกของทั้ง 2 เชื้อชาติ นอกจากนี้ ยังอธิบายชนเผ่าอื่นๆ ในเมืองเชียงตุงที่มาอาศัยอยู่ร่วมกัน มีวัฒนธรรมร่วมกัน ได้แก่ อาข่า หรืออีก้อ มูเซอ หรือละหู่ แอ่น ปะหล่อง (U Saw Lwin, 1997)

สำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ (2559) จัดพิมพ์หนังสือเรื่อง “จันทโสภา” วรรณกรรมของชาวไทเจินในเมืองเชียงตุง คำโครงเรื่องคล้ายกับเรื่อง “รถเสนชาดก” ในปัญญาสชาดกของล้านนา มีชื่อเรียกหลายชื่อ เช่น พุทธเสนชาดก นางสิบสอง พระรถเมรี หนังสือเล่มนี้เนื้อหามีคุณค่าในเรื่องเนื้อหา ภาษา การสอดแทรกหลักธรรม คำสอน ปรัชญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมประเพณีของชาวไทเจิน นำมาแสดงใน “ลิเกจ๊าดไต” วัฒนธรรมการแสดงของชาวไทใหญ่ด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

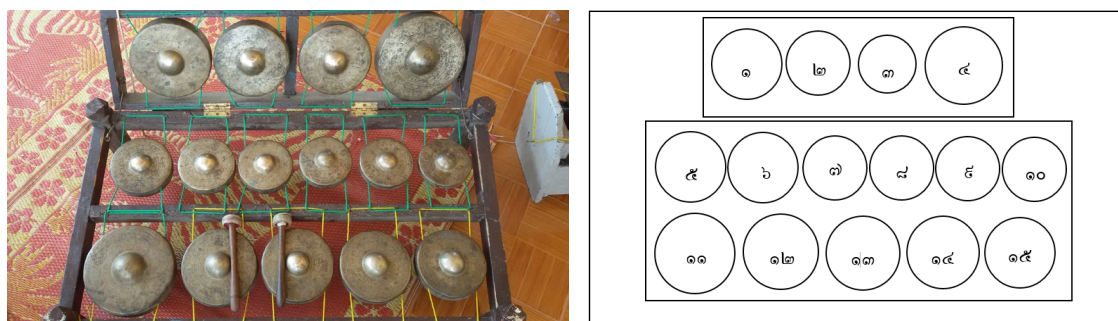
การดำเนินการวิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการค้นคว้าข้อมูลเอกสารจากห้องสมุดต่างๆ ในประเทศไทย และห้องสมุด ณ เมืองเชียงตุง ได้แก่ District Public Library เมืองเชียงตุง และ Dhammodaya Temple Library เมืองเชียงตุง สัมภาษณ์ศิลปิน พระสงฆ์ นักดนตรี และผู้ทรงคุณวุฒิในเมืองเชียงตุงจำนวนทั้งสิ้น 25 คน หลังจากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยเทียบเคียงกับหลักการวิเคราะห์ทางดุริยางคศิลป์ไทย แล้วนำข้อมูลมาทำการพรรณนาวิเคราะห์สรุปเป็นผลการวิจัย

ผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะทางกายภาพ ลักษณะเสียง วิธีการบรรเลง รวมถึงรูปแบบทำนองของเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่า จากการศึกษาวงดนตรี 2 คณะ ได้แก่ วงจ๊าดไตของคณะวัดอิน และคณะจ๊าดแซงไตบ้านเตาห้วย เมืองเชียงตุง ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

มองแคนหรือมองจ๊ัก

มองแคนเป็นเครื่องตี ลักษณะเป็นลูกฆ้องนำมาวางบนแผง ปรากฏที่คณะวัดอินประกอบด้วยกัน 15 ลูก ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 มอญคอกของคณะวัดอิน ภาพที่ 2 แผนผังแสดงตำแหน่งลูกฆ้องมอญคอกของคณะวัดอิน
(© Pattara Komkam 07/05/2017)

จากการศึกษาข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยพบว่า ระดับเสียงมอญคอกของวงจำตโต คณะวัดอิน เมื่อเทียบกับระดับเสียงของดนตรีไทยโดยเทียบกับขลุ่ยเพียงออ พบระดับเสียงตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

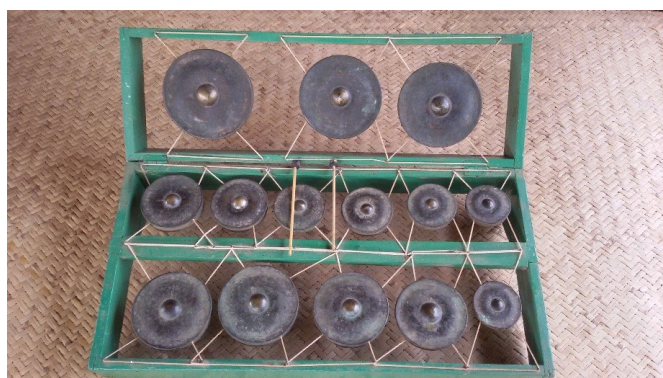
- ลูกที่ 1 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงโด
- ลูกที่ 2 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงเร
- ลูกที่ 3 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงมี
- ลูกที่ 4 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงลาต่ำ
- ลูกที่ 5 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงเร
- ลูกที่ 6 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงมี
- ลูกที่ 7 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงฟา
- ลูกที่ 8 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงซอล
- ลูกที่ 9 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงลา
- ลูกที่ 10 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงที
- ลูกที่ 11 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงโดต่ำ
- ลูกที่ 12 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงซอล
- ลูกที่ 13 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงลา
- ลูกที่ 14 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงที
- ลูกที่ 15 มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงโด

ลักษณะทำนอง ผู้บรรเลงมองแคนนั่งขัดสมาธิโดยวางเครื่องดนตรีมองแคนไว้ด้านหน้า มือทั้งสองถือไม้ตี บรรเลงด้วยการตีลูกมองแคนสลับมือซ้ายขวา หรือตีพร้อมกันทั้ง 2 มือ นักดนตรีคนนี้ได้แก่ ครูแสง ปัจจุบันอายุ 54 ปี อยู่บ้านเลขที่ 29 วัดอินเขต 4 เมืองเชียงตุง เริ่มหัดตีมองแคนตั้งแต่อายุ 22 ปี ครูคนแรกชื่อครูสามตาน อาศัยอยู่ที่วัดอิน ครูแสงตีเพลงจำตอได้ประมาณ 60 เพลง แต่ไม่มีลูกศิษย์สืบทอด มีบุตร 2 คน ไม่สืบทอดทางดนตรี (แสง. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงตุง, 10 พฤษภาคม 2560)

ภาพที่ 3 ครูแสง นักดนตรีมองแคนคนะวัดอิน (© Pattara Komkam 07/05/2017)

เครื่องดนตรีชิ้นนี้ สำหรับคนะจำตอแซงไต เรียกว่า “มองจัก” มีลูกฆ้องทั้งหมด 14 ลูก ฆ้องเรียงเสียงโดยมีลูกทวนหรือลูกฆ้องขนาดใหญ่ที่สุดขนาด 8 นิ้ว เป็นเสียงต่ำที่สุดอยู่ด้านซ้ายมือของผู้บรรเลง เรียงลำดับลดหลั่นกันไปจนถึงลูกยอด ลูกฆ้องมีขนาดเล็กสุด 3.5 นิ้ว เสียงสูงที่สุด อยู่ด้านขวามือของผู้บรรเลง

ภาพที่ 4 มองจักหรือมองแคนของคนะจำตอแซงไต (© Pattara Komkam 07/05/2017)

เมื่อเทียบเคียงระดับเสียงกับดนตรีไทย ด้วยขลุ่ยเพียงออปิดรูทั้งหมด พบว่าเสียงของมองจักทั้ง 2 คนะมีเสียงค่อนข้างแตกต่างกัน รายละเอียดเสียงมองจักคนะจำตอแซงไต มีดังนี้

- ลูกที่ 1 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 8 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงมีต่ำ
ลูกที่ 2 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงฟาต่ำ
ลูกที่ 3 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงซอลต่ำ
ลูกที่ 4 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงมีสูง
ลูกที่ 5 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงฟาสูง
ลูกที่ 6 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงซอลสูง
ลูกที่ 7 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4.5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงลาสูง
ลูกที่ 8 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงทีสูง
ลูกที่ 9 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงโดสูง
ลูกที่ 10 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงลา
ลูกที่ 11 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6.5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงที
ลูกที่ 12 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงโด
ลูกที่ 13 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5.5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงเร
ลูกที่ 14 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 3.5 นิ้ว มีระดับเสียงเทียบเท่าเสียงเรสูง

ปัตตะยา

เป็นเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีดำเนินทำนอง มีลักษณะคล้ายระนาดเหล็กของไทย ประกอบด้วยลูกกระนาดโลหะจำนวน 22 ลูก ร้อยด้วยเชือกติดกันเป็นผืนวางบนรางไม้มีลักษณะคล้ายกล่อง ปลายของรางทั้ง 2 ข้างตกแต่งด้วยไม้รูปรางสามเหลี่ยมขนาดเล็กลำโขนระนาดของไทย

ภาพที่ 5 ปัตตะยาของคณะวัดอิน (© Pattara Komkam 07/05/2017)

๑	๒	๓	๔	๕	๖	๗	๘	๙	๑๐	๑๑	๑๒	๑๓	๑๔	๑๕	๑๖	๑๗	๑๘	๑๙	๒๐	๒๑	๒๒
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

ภาพที่ 6 แผนผังแสดงลูกกระนาบปัตตะยาของคณะวัดอิน (© Pattara Komkam 07/05/2017)

ระดับเสียงระนาบปัตตะยาของคณะวัดอินและคณะจำดแขงไต เปรียบเทียบกับระดับเสียงของคนตรีไทย เทียบจากขลุ่ยเพียงออ เมื่อปิดรูเสียงทั้งหมดจะเทียบเท่าเสียงโด รายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบเสียงปัตตะยา 2 คณะ

ลำดับลูกกระนาบ	คณะวัดอิน	คณะจำดแขงไต
1	เสียงมีต่ำ	ลาต่ำ
2	ฟาต่ำ	ทีต่ำ
3	ซอลต่ำ	โดต่ำ
4	ลาต่ำ	เรต่ำ
5	ทีต่ำ	มีต่ำ
6	โดต่ำ	ฟาต่ำ
7	เรต่ำ	ซอลต่ำ
8	มี	ลา
9	ฟา	ที
10	ซอล	โด
11	ลา	เร
12	ที	มี
13	โด	ฟา
14	เร	ซอล
15	มีสูง	ลาสูง
16	ฟาสูง	ทีสูง
17	ซอลสูง	โดสูง
18	ลาสูง	เรสูง
19	ทีสูง	มีสูง
20	โดสูง	ฟาสูง
21	เรสูง	ซอลสูง
22	มีสูง	(ไม่มีลูกที่ 22)

จากตารางข้างต้นเสียงของปี่ตะยามีความแตกต่างกันค่อนข้างมาก อาจเป็นเพราะข้อกำหนดเรื่องเสียงไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัวนักและนักดนตรีเทียบเสียงเครื่องดนตรีกันเองภายในคณะ ทำให้เสียงของทั้ง 2 วงมีความคลาดเคลื่อนจากกันค่อนข้างมาก

ไม้ตีปี่ตะยามีลักษณะคล้ายกับไม้ตีฆ้องวงเล็กของไทย คือ ก้านไม้และแผ่นหนังทรงกลมอยู่บริเวณปลายไม้สำหรับตีลงบนลูกปี่ตะยา ไม้ตีปี่ตะยาของคณะวัดอิน ใช้เชือกผูกไม้ตีทั้งสองไว้ด้วยกัน สำหรับนักดนตรีบรรเลงเป็นเสียงคู่ 8 เป็นลักษณะเดียวกับการบรรเลงระนาดเอกของไทย ผู้บรรเลงจับไม้ตีปี่ตะยาด้วยมือทั้ง 2 ข้าง ทำให้ไม้ตีอยู่บริเวณกึ่งกลางของฝ่ามือ คล้ายลักษณะการจับไม้ตีมอญ ตีลงบนบริเวณกึ่งกลางลูกปี่ตะยา ตีสลับมือซ้ายขวาหรือตีพร้อมกันทั้ง 2 มือเป็นคู่ 8 ตามทำนองเพลง นั่งขัดสมาธิวางปี่ตะยาอยู่ด้านหน้าให้ลูกปี่ตะยาที่มีขนาดใหญ่ที่สุดหรือเสียงต่ำอยู่ด้านซ้ายของผู้บรรเลง

ภาพที่ 7 - 8 ไม้ตีปี่ตะยาคณะวัดอิน (© Pattara Komkam 07/05/2017)

ภาพที่ 9 - 10 ครูแสงทองสาริตการตีปี่ตะยา (© Pattara Komkam 07/05/2017)

จีสอกแสง

จี (หรือจิ้ง) เป็นเครื่องกำกับจังหวะ ทำมาจากโลหะ มีรูปร่างคล้ายฉาบขนาดเล็ก ตามปกติจะตึงไว้บนไม้เนื้อแข็งหรือไม้ไผ่ที่เรียกว่า สอก (หรือต็อก) การบรรเลงใช้ไม้ตีให้เกิดเสียง

สอก (หรือต็อก) เป็นเครื่องกำกับจังหวะ ทำมาจากไม้ไผ่ผ่าครึ่งวางคว่ำติดไว้กับฐาน การบรรเลงใช้ไม้ตีให้เกิดเสียง ไม้ที่ใช้เป็นไม้เดียวกับที่ตีจีหรือจิ้ง

แสง (หรือแจ่ง) แจ่ง หรือฉาบ มีลักษณะเหมือนฉาบของไทย ตามปกติมีขนาดใหญ่คล้ายฉาบใหญ่ด้านล่างของแสงถึงตึงไว้กับฐานไม้เพื่อสะดวกแก่การบรรเลง เนื่องจากเป็นเครื่องดนตรีที่เป็นชุดกันจึงเรียกว่าจีสอกแสง นอกจากเครื่องกำกับจังหวะจีสอกแสงข้างต้น ยังพบกลองกลองมาร์ชซึ่งประสมอยู่ในวงอีกด้วย

ภาพที่ 11 - 12 ทำนังตีจีสอกแสงคณะวัดอิน ภาพที่ 13 ทำนังตีกลองมาร์ชชิงของคณะวัดอิน

(© Pattara Komkam 07/05/2017)

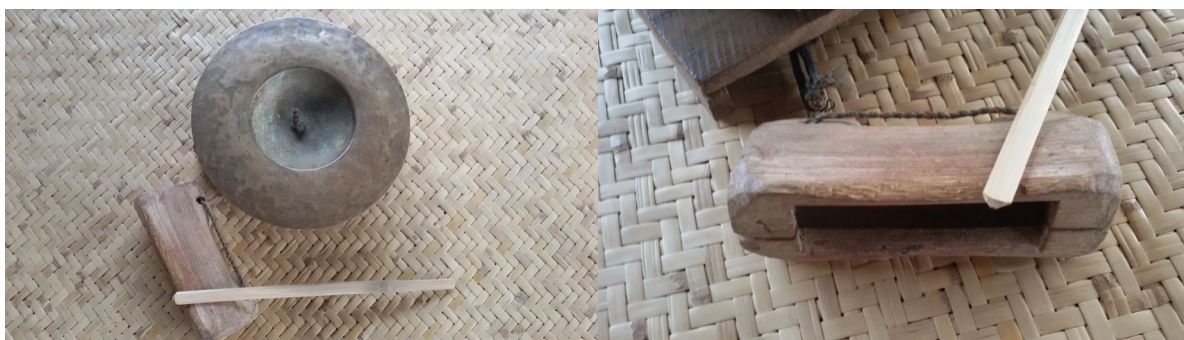
ขลุ่ย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมดนตรีไทใหญ่ เครื่องตีและเครื่องเป่า ตั้งแต่ พ.ศ. 2558 ในเมืองสีป่อ เมืองจ๊อกแม และเมืองตองยี ไม่ปรากฏพบการใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าเลย สำหรับการประสมวงจำดไตของคณะวัดอิน ณ โรงเรียนวัฒนธรรมไทใหญ่ พบการใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่า 2 ลักษณะ ได้แก่ ขลุ่ย (ขลุ่ยไทย) และขลุ่ยรีคอร์ดอร์ (Recorder) ครูหม่องจี นักเป่าขลุ่ย ปัจจุบันอายุ 65 ปี อาศัยอยู่บ้านเลขที่ 6 บ้านยางลา เอ็งยางลอ เมืองอินเล หัดเป่าขลุ่ยด้วยตนเอง เครื่องเป่ามีอยู่ 2 ชนิด ข้างต้น คือ ขลุ่ย ซึ่งขลุ่ยชนิดหลังครูหม่องจีเรียกว่า “ปี” (หม่องจี. สัมภาษณ์โดย ภัทรพร คมขำ, เมืองเชียงตุง, 10 พฤษภาคม 2560)

ภาพที่ 14 ท่านั่งเป่าขลุ่ย (© Pattara Komkam 07/05/2017)

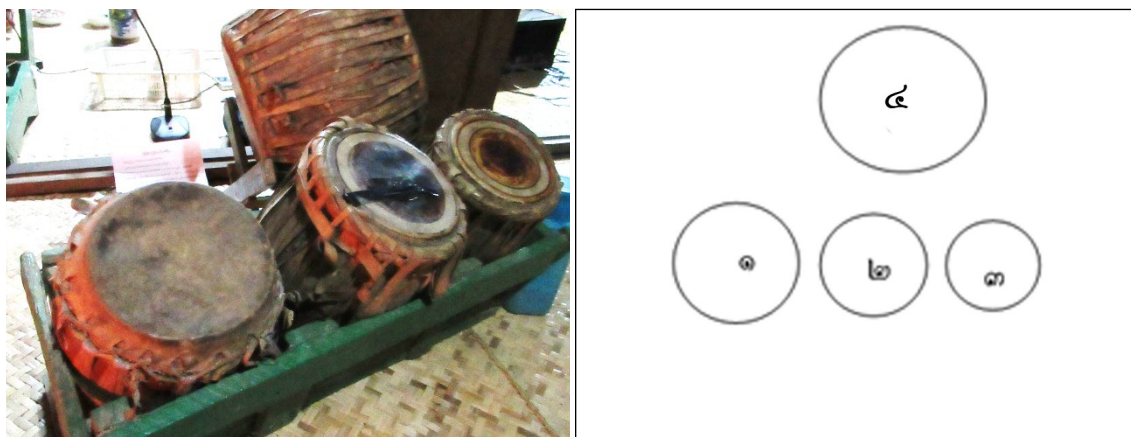
สำหรับเครื่องกำกับจังหวะของคณะจำดแซงไต พบเฉพาะฮอกและแสงเท่านั้น ฮอกหรือตอก ทำจากไม้ ไม้ตีฮอกมีขนาดยาว 9 นิ้ว กว้าง 3 นิ้ว เส้นรอบฮอกตรงกลางมีขนาด 10 นิ้ว และไม้ต้อย (ไม้ตี) มีขนาดยาว 15 นิ้ว

ภาพที่ 15 - 16 ฮอกและแสงของคณะจำดแซงไต (© Pattara Komkam 10/05/2017)

เขาลงปัด

เป็นกลองชุดมีจำนวน 6 ใบ คำว่า “เข่า” หมายถึงเลข 6 สำหรับกลองเขาลงปัดของคณะจำดแซงไตมีจำนวน 3 ใบ กลองปัดมา 1 ใบ ครุเตเห่งต๊ะ (เตเห่งต๊ะ. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงใหม่, 10 พฤษภาคม 2560) หัวหน้าคณะได้อธิบายว่ากลองเขาลงปัดของคณะจำดแซงไต กลอง 1 ใบ เรียกว่า ปัดมา กลอง 3 ใบ เรียกว่า กลองสองหน้า

ภาพที่ 17 – 18 เช่าลงปัดของคณะจ้ดแซงไต (© Pattara Komkam 10/05/2017)

จากภาพแผนผังการวางตำแหน่งกลองเช่าลงปัดปรากฏดังนี้

กลองปัดใบที่ 1 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 นิ้ว

กลองปัดใบที่ 2 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 นิ้ว

กลองปัดใบที่ 3 มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 6 นิ้ว

กลองใบที่ 4 คือ กลองปัดมำ เส้นรอบพุงกลอง 46 นิ้ว หน้ากลองทั้ง 2 ด้าน มีเส้นผ่านศูนย์กลาง 10 นิ้ว

ภาพที่ 19 เช่าลงปัดและกลองปัดมำ ภาพที่ 20 ทำนังบรรเลงเช่าลงปัดของคณะจ้ดแซงไต
(© Pattara Komkam 10/05/2017)

รูปแบบทำนองเพลง

การบรรเลงวงจ๊าดใต้บรรเลงประกอบการแสดง จากการเก็บข้อมูลภาคสนามคณะวัดอิน น้าวังโดยครูยอดคำ ทำการ
สาธิตทำนองเพลงประกอบการแสดง 3 ชุด ได้แก่ ฟ้อนนางบัวคำ การแสดงชุดเพลงซอมนา และฟ้อนพวงมาลัย

ตัวอย่างทำนองเพลงฟ้อนนางบัวคำ

ท่อน 1

ทำนอง	- - - -	ดํ ดํ ดํ	รํ ไม้ รํ	- ล ซ ล	- - - -	รํ ล ดํ	รํ ไม้ รํ	- ล ซ ล
ฉาบใหญ่	- - - -	- แช่ - -	- แช่ - -	- แช่ - -	- - - -	- แช่ - -	- แช่ - -	- แช่ - -
กลอง	- - - -	- - - ปู้ง	- - - ปู้ง	- - - ปู้ง	- - - -	- - - ปู้ง	- - - ปู้ง	- - - ปู้ง

ทำนอง	- - ดํ ซ	- ล - ซ	ฟ ซ ร ม	ฟ ล ซ ฟ	- - ด ฟ	ด ฟ ซ ล	ดํ รํ ดํ	ดํ ล ซ ฟ
-------	----------	---------	---------	---------	---------	---------	----------	----------

ทำนอง	- - ซ ด	- ร - ม	- ร - ซ	- ฟ ม ร	- - - ม	- ร ม ซ	- ด ร ม	- ร ร ร
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ท่อน 2

ทำนอง	- - - -	- ล - ดํ	- ดํ ล ดํ	- รํ - ฟ	- - ซ ล	- ซ - ฟ	- ด ร ม	- ร ด ล
-------	---------	----------	-----------	----------	---------	---------	---------	---------

ทำนอง	- - - ท	- ล - รํ	- ซ ล ท	- ล ล ล	- - - ท	- ล - รํ	- ซ ล ท	- ล ล ล
-------	---------	----------	---------	---------	---------	----------	---------	---------

ทำนอง	- - - ซ	- - - ร	- ฟ ร ฟ	ซ ล ซ ฟ	- - ด ฟ	ด ฟ ซ ล	- - ซ ล	- ซ - ฟ
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนอง	- ร - ฟ	- ฟ ซ ล	- - ซ ล	- ซ - ฟ	- - ซ ด	- ร - ม	- ร - ซ	- ฟ ม ร
-------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนอง	- - - ม	- ร ม ซ	- ด ร ม	- ร ร ร
-------	---------	---------	---------	---------

(ยอดคำ. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงใหม่, 7 พฤษภาคม 2560)

ตัวอย่างทำนองเพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไต่

การบรรเลงทำนองเพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไต่นี้โดยอาศัยของคณะจำตอแขงไต่ บรรเลงในจังหวะจี 2 หรือจังหวะความเร็วปานกลาง รูปแบบของการบรรเลงกำหนดให้มีการขับร้อง 1 เที้ยว และบรรเลงรับโดยมองแคงอีก 1 เที้ยว ดังได้แสดงโน้ตทำนองร้องเพื่อเปรียบเทียบกับลักษณะทำนองให้เห็นความแตกต่างของทำนองทั้ง 2 เที้ยวในบทเพลงเดียวกัน แบ่งทำนองเพลงออกเป็นวรรค ดังนี้

วรรคที่ 1

ทำนองร้อง

ขึ้น	ใหญ่	ใหม่	สูง	เมือง	ไต่	ที	ไฮ
- - - ท	- - - ล	- - - ล	- - - ท	- - - มี่	- - - มี่	- - - รี่	- - - รี่
แก้	โก	จ้อ					
- มี่ - ตี่	- - - ท	- - - ล	- ฟ ม ร	- ฟ - ล	- ล - ล		

ทำนองมองแคง

- - - ท	- ท - ล	- ท ท ล	- ล ล ท	ท ท - มี่	- มี่ มี่ มี่	- มี่ - รี่	- รี่ รี่ รี่
- มี่ - ตี่	- ตี่ ตี่ ท	- ท - ล	- ฟ ม ร	- ฟ - ล	- ล ล ล		

วรรคที่ 2

ทำนองร้อง

หอ		จี	งาน	คะ	ปาน	จี	แสง
- - - ท	- - - -	- - - รี่	- - - มี่	- - - มี่	- - - ตี่	- - ล ซ	- - ล ท
โมม							
- - - รี่	- รี่ - รี่						

ทำนองมองแคง

- - - ท	- ท ท ท	- ท - รี่	- รี่ รี่ มี่	- มี่ - รี่	- รี่ - รี่	- มี่ - ตี่	- ตี่ ตี่ ท
- ท - ล	- ซ - ล	- ท - รี่	- รี่ รี่ ล	- ท - รี่	- รี่ รี่ รี่		

วรรณคดี 3

ทำนองร้อง

เหล่า	สำ	ป่า	สะ	ตี		สู้	พะ
- - - ล	- - - ล	- ท - ล	- - - ท	- รี่ - มี่	- - ล ท	- รี่ - มี่	- - - รี่
สู้	หย่า	มะ	ส่อย	ยอด	จี	จี	แนง
- - - มี่	- - - ล	- - - มี่	- - - ล	- - - ท	ล ท - รี่	- - - มี่	- - ดี่ ท
แต่ง	โหมย	ลม					
- - - ล	- ซ - ล	- ท - รี่	- รี่ รี่ รี่				

ทำนองมองแดง

- รี่ รี่ ล	- ท ท ล	- - - ล	- ล ล ท	- ท - มี่	- มี่ มี่ มี่	- มี่ มี่ มี่	- มี่ - รี่
- รี่ รี่ มี่	- มี่ มี่ ล	- ล ล ท	- ท ท ล	- ล ล ท	- ท - รี่	- รี่ รี่ มี่	- - - ท
- ดี่ - ล	- ซ - ล	- ท ท รี่	- รี่ รี่ ล	- ท - รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - -	

วรรณคดี 4

ทำนองร้อง

โจม		ฮัก	ใหญ่	ใหม่	หลี่	ม่วน	ชุด
- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - ม	- ฟ - ม	- - - ฟ	- ล - ท	- - - ซ
สัน	หลี่	มุง	ตวย	หัน	ก้า	นอ	
- ฟ - ม	- - - ล	- ท - ซ	- - - ฟ	- - - ม	- - - ฟ	- ม - ร	

ทำนองมองแดง

- - - ดี่	- ดี่ ดี่ ท	- ดี่ ท ล	- ล ล ท	- ท - มี่	- ฟ ฟ ม	- ฟ ฟ ล	- ล - ท
- ท ท ล	- ฟ - ม	- ม - ล	- ท - ซ	- ซ - ฟ	- ฟ ฟ ม	- ม - ฟ	- ม - ร
- ล - ท	- ดี่ - รี่	- - - รี่	- รี่ - -				

วรรณคดี 5

ทำนองร้อง

ยัก	มุง	จา	หล่าม	หน่าม	สอง	กะ	นาน
- - - มี่	- - - รี่	- - - มี่	- - - ล	- ท - ล	- - ล ท	- - - รี่	- - - มี่
ชวย	ล้า	เซียง	ปั้ง	ไม้	ลัก	แหล้ม	สูง
- - - ล	- - - มี่	- - - รี่	- - - มี่	- - - ฟี่	- - - รี่	- มี่ - ดี่	- - - ท
ใหญ่	ตา	มุง	โดย	หัน			
- ดี่ ท ล	- ล - ท	- - - ดี่	- - - ท	- ดี่ ท ล	- - - ล		

ทำนองมองแดง

- - - มี่	- มี่ มี่ รี่	- รี่ รี่ มี่	- มี่ มี่ ล	- ท ท ล	- ล ล ท	- ท - รี่	- - - มี่
- - - ล	- ล ล มี่	- มี่ - รี่	- รี่ รี่ มี่	- มี่ - ฟี่	- ฟี่ - รี่	- มี่ - ดี่	- รี่ รี่ ท
- ดี่ - ล	- ล ล ท	- ท - ดี่	- ดี่ - ท	- ดี่ ท ล	- ฟ ม ร	- ฟ - ล	- ล ล ล

วรรณคดี 6

ทำนองร้อง

มัน		ป้อ	เสื่อ	ละ	ไว้	ก่าย	ก้อน
- - - มี่	- - - มี่	- - - รี่	- - - ท	- - - มี่	- - - ท	- ดี่ ท ล	- ซ - ล
กั้ม							
- ท - รี่	- รี่ รี่ รี่	- รี่ - -					

ทำนองมองแดง

- - - มี่	- มี่ มี่ มี่	- มี่ - รี่	- รี่ - ท	- ท - มี่	- มี่ มี่ ท	- ดี่ - ล	- ซ - ล
- ท ท รี่	- รี่ - ล	- ท - รี่	- รี่ รี่ รี่				

วรรณคดี 7

ทำนองร้อง

เสื่อ	หนาม	จัน	ทะ รัม	จ้ำ	เปิด	กี้	มิ
- - - ท	- - - ล	- - - ล	- ท - ล	- - - มี่	- - - ล	- ล - ท	- - - รี่
ดั้น	น้ำ	เหน่	จัม	ฮิม			
- - - ดี่	- - - ท	- ดี่ - ล	- ช - ล	- ท - รี่	- รี่ รี่ รี่		

ทำนองมองแดง

- - - ท	- ท - ล	- ท ท ล	- ล - ล	- ล - มี่	- มี่ มี่ ล	- ล - ท	- - - รี่
- รี่ รี่ มี่	- ฟ - ท	- รี่ - ล	- ช - ล	- ท ท รี่	- รี่ รี่ ล	- ท - รี่	- รี่ รี่ รี่

วรรณคดี 8

ทำนองร้อง

มัน		จ้อย	โน	ส่อ	สอน	ลูก	ไต่
- - - ล	- - - ล	- - - ท	- - - ช	- ฟ - ม	- - - ฟ	- - - ล	- - - ดี่
แก้ว	ไฮ	ใหม่	ใส	จื้อ	คีน	หลี่	ใส
- - - ท	- - - ล	- ท - ม	- - - ฟ	- ล - ท	- - - ฟ	- - - ม	- - - ล
จื้อ	คีน	หลี่	ก้ำ	นอ			
- ท - ช	- - - ฟ	- - - ม	- - - ฟ	- ม - ร			

ทำนองมองแดง

- - - ดี่	- ดี่ ดี่ ท	- ท ท ล	- ล ล ท	- ท - ม	- ฟ - ม	- ฟ ฟ ล	- ล ล ท
- ท - ล	- ฟ - ม	- ม - ล	- ท - ช	- ช - ฟ	- ฟ ฟ ม	- - - ฟ	- ม - ร
- ล - ท	- ดี่ - รี่	- รี่ - รี่					

วรรณคดี 9

ทำนองร้อง

เฮา	ไน้	เข้า	เป็น	ไต่	หม่าน	สาว	ผ่าน
- - - มี่	- - - มี่	- - - รี่	- - - รี่	- - - มี่	- - - ล	- - - ท	- - - ล
ซื่อ	โย	อะ	เมี้ยว	หน้อย	หลาน	ลิก	จา
- - - ท	- - - มี่	- - - รี่	- - - รี่	- มี่ - ล	- - - ท	- - - ตั้	- - - ท
ผี							
- - - ล	- ฟ ม ร	- ฟ - ล	- ล - ล				

ทำนองมองแดง

- - - มี่	- มี่ - มี่	- มี่ - รี่	- รี่ - รี่	- รี่ - มี่	- มี่ - ล	- ล - ท	- ท - ล
- ล - ท	- ท - มี่	- มี่ - รี่	- รี่ - รี่	- มี่ - ล	- ล ล ท	- ท - ตั้	- ตั้ - ท
- ตั้ - ล	- ฟ ม ร	- ฟ - ล	- ล ล ล				

วรรณคดี 10

ทำนองร้อง

หลี่		แต่	โซ	แล	กั้ม	ไน้	ไต่
- - - ท	- - - -	- - - รี่	- - - มี่	- - - รี่	- - - มี่	- - - รี่	- - - มี่
ไล่	คีน	จิ้น	ล่าง	ปาง	ตำ	มา	
- - - รี่	- - - รี่	- มี่ - ตั้	- - - ท	- ตั้ - ล	- ซ - ล	- ท - รี่	- รี่ - รี่

ทำนองมองแดง

- - - ท	- - - ท	- ท - รี่	- รี่ รี่ มี่	- มี่ - รี่	- รี่ รี่ มี่	- มี่ - รี่	- รี่ - รี่
- มี่ - ตั้	- ตั้ - ท	- ตั้ - ล	- ซ - ล	- ท ท รี่	- รี่ รี่ ล	- ท - รี่	- รี่ - รี่

วรรณคดี 11

ทำนองร้อง

เปี้ยก	คะ	จา	ก่าน	สาง	หม่าน	เจื้อ	ตีน
- - - มี่	- - - มี่	- - - มี่	- - - ล	- - - ท	- - - ล	- - - ท	- - - มี่
ซั้ม	กิด	กีน	ฮีน	น้อย	จ๋อด	โต๋	จุน
- - - รี่	- - - รี่	- - - มี่	- - - รี่	- - - มี่	- - - ซ	- ล - ท	- - - ล
ลา							
- - - รี่	- รี่ รี่ รี่						

ทำนองมองแดง

- - - มี่	- มี่ มี่ รี่	- รี่ - มี่	- มี่ - ล	- ล - ท	- ท - ล	- ล ล ท	- ท - มี่
- มี่ - รี่	- รี่ - รี่	- รี่ - มี่	- มี่ - ล	- ท - ดี่	- - - ท	- - - รี่	- - - ล
- ท - ดี่	- - - ท	- - - รี่	- ล - ท	- ดี่ - รี่	- รี่ - รี่		

วรรณคดี 12

ทำนองร้อง

ป ยา		ฮีก	หม่าน	จ๋อย	ปั่น	อะ	เมี้ยว
- - - ล	- - - -	- - - ท	- - - ม	- ฟ - ม	- - - ฟ	- - - ล	- - - ท
หน้อย	ไต่	ไล่	คีน	ลี	ไต่	ไล่	คีน
- - - มี่	- - - ล	- - - ท	- - - ฟ	- - - ม	- - - ล	- ท - ซ	- - - ฟ
ลี	กา	นอ					
- - - ม	- - - ฟ	- ม - ร					

ทำนองมองแดง

- - - ดี่	- ดี่ ดี่ ท	- ท ท ล	- ล ล ท	- ท - ม	- ฟ - ม	- ฟ - ล	- ล ล ท
- ท - ล	- ฟ - ม	- ม ม ล	- ท - ซ	- ซ - ฟ	- ฟ ฟ ม	- - - ฟ	- ม - ร
- ล - ท	- ดี่ - รี่	- รี่ รี่ รี่					

จากการศึกษาเพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไต เพลงต่างสูตต่างเฮา และเพลงอ่องหย่าอ่องจองของคณะจ๊าดแซงไต บ้านเตาห้วย พบว่าระเบียบวิธีการบรรเลงเป็นแบบการรับร้อง กล่าวคือ การร้องประกอบดนตรี 1 รอบ และดนตรีบรรเลงอีก 1 รอบ รูปแบบทำนองมองแคงและทำนองร้องมีความสอดคล้องกันของโครงสร้าง ลักษณะเป็นทำนองหลัก การบรรเลงทำนองมองแคงที่เป็นอิสระ ผู้บรรเลงมองแคงจะยึดเอาโครงสร้างทำนองร้องเป็นสำคัญ ลักษณะเด่นของทำนองเพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไต พบสำนวนการบรรเลงลงท้ายทำนองแต่ละวรรคที่แตกต่างกัน 3 สำนวน จากทำนอง 12 วรรคเพลง แสดงให้เห็นถึงการตั้งใจย้ำเสียงสำคัญเสียงสุดท้าย สอดคล้องกับลักษณะการย้ำจังหวะท้ายทำนองของเครื่องกำกับจังหวะ

อภิปรายผลการศึกษา

เมืองเชียงตุงยังคงมีร่องรอยของกำแพงเมืองที่ปรากฏพบ แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองในด้านการเมือง การปกครองของชาวไตที่ส่งผลถึงศิลปวัฒนธรรมด้านอื่นๆ ในเมืองเชียงตุง ตำแหน่งของประตูเมืองทั้ง 12 ประตู แสดงถึงการถ่ายเทหรือรับเอาวัฒนธรรมระหว่างเมืองใกล้เคียง จากคำบอกเล่าถึงเครื่องดนตรีจ๊าดไตในเมืองเชียงตุง กล่าวถึงปัดตะยาหรือปัดตะลา (ไม้และเหล็ก) มอง ปี และขลุ่ย คำว่า ปี ภาษาพม่าเรียกว่า “ป๊วย” เมืองเชียงตุงปรากฏพบคณะจ๊าดไตจำนวน 3 คณะ ได้แก่ คณะวัดอิน คณะบ้านย่างฮ้าว ปัจจุบันยกเลิกไม่แสดง และคณะจ๊าดแซงไต ปรากฏพบวงจ๊าดไตคณะวัดอินและคณะจ๊าดแซงไต บ้านเตาห้วย เมืองเชียงตุง คณะจ๊าดแซงไตเป็นผู้ให้ตัวอย่างการศึกษาทำนองเพลง ก่อตั้งขึ้นเมื่อ ค.ศ. 1975 โดยหัวหน้าคณะ 2 ท่าน ท่านแรกคือ ครูเต๋เหว่งตี้ ปัจจุบันอายุ 58 ปี และท่านที่ 2 คือ คุณครูวิ ปัจจุบันอายุ 60 ปี ทำหน้าที่ผู้ประกาศการแสดง ในการแสดงจ๊าดไตของคณะ ปัจจุบัน คณะจ๊าดแซงไตมีนักดนตรีและนักแสดงประมาณ 20 คน หัวหน้าคณะ และนักดนตรีหลักที่ดำเนินการแสดงมีอยู่ด้วยกัน 7 คน ได้แก่ ครูตี้ ทำหน้าที่ตีปัดตะยา ครูอู ทำหน้าที่ตีมองจ๊ก (มองแคง) ครูทุน ทำหน้าที่ตีตอยอฮอรัน ครูอู ทำหน้าที่ตีจิชอกแสง ครูหลง ทำหน้าที่ตีเขาลงปัด (กลอง 6 ใบ) ครูหนุ่มเคอ ทำหน้าที่เป็นนักร้อง นักแสดง และยังมีนักร้องความที่เคยมีชื่อเสียงได้แก่ ครูแสงดี ปัจจุบันไม่ได้แสดงจ๊าดไตแล้ว

ลำดับในการแสดงจ๊าดไตของคณะจ๊าดแซงไตได้แก่ รายการแรก การไหว้ครู รายการที่สอง การประกาศการแสดง รายการที่สาม การร้องเพลงเปิดการแสดง ได้แก่ เพลงไหว้ครูสุรสติ เพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไต เพลงต่างสูตต่างเฮา รายการที่สี่ การรำหมู รายการที่ห้า การแสดงเรื่องราว รายการที่หก การร้องอาลาด้วยเพลงอ่องหย่าอ่องจอง สำหรับเรื่องที่แสดง เช่น เรื่องพญา कुमार เรื่องพ่อแท้แม่นะ เรื่องม้าลมบิน และยาหย่าใจ เป็นต้น เรื่องราวที่แสดงมักเป็นเรื่องราวที่มีคติสอนใจทั้งสิ้น

การประสมวงประกอบด้วยเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีดำเนินทำนองจำนวน 2 ชนิด ได้แก่ ปัดตะยา และมองแคง สำหรับมองแคงของคณะจ๊าดแซงไตนั้นเรียกชื่ออีกอย่างหนึ่งว่ามองจ๊ก เครื่องกำกับจังหวะ ได้แก่ จิชอกแสง กลองเขาลงปัด วงจ๊าดไตคณะวัดอิน พบการใช้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าประสมอยู่ในวง มีลักษณะเป็นขลุ่ย (ขลุ่ยไทย) และขลุ่ยรีคอร์เดอร์ หรือที่ผู้บรรเลงเรียกว่าปี

จากการศึกษาดนตรีจำไตในเมืองสีป้อและเมืองจ๊อกแมนั้น พบเพียงเครื่องดนตรีประเภทเครื่องตีดำเนินทำนองแค่ประเภทเดียวคือ มองแคง และปรากฏพบเครื่องตีในเมืองตองยี้คือ ปัตตะยา สอดคล้องกับข้อมูลในเมืองเชียงตุงเรื่องการประสมวง มองแคงของคณะวัดอินประกอบด้วยลูกฆ้องจำนวน 15 ลูก มีระดับเสียงเทียบกับขลุ่ยเพียงออของไทย เทียบเคียงระดับเสียงต่ำสุดคือ เสียงโดต่ำถึงโดสูง สำหรับมองแคงของคณะจำไตประกอบด้วยลูกฆ้องจำนวน 14 ลูก เทียบเคียงระดับเสียงต่ำสุด คือ เสียงมีต่ำถึงเรสูง

จากการศึกษาดนตรีจำไตในเมืองสีป้อและเมืองจ๊อกแมนั้น ไม่พบการใช้ปัตตะยา พบเฉพาะการประสมวงในเมืองตองยี้และเมืองเชียงตุง สำหรับปัตตะยาของคณะวัดอิน มีลูกกระนาดโลหะจำนวน 22 ลูก เทียบเสียงกับขลุ่ยเพียงออของไทยเท่ากับเสียงมีต่ำถึงมีสูง หรือ 3 ช่วงเสียง ปัตตะยาของคณะจำไตมีลูกกระนาดโลหะจำนวน 21 ลูก มีเสียงต่ำที่สุดคือ เสียงลาต่ำถึงเสียงซอลสูง

เครื่องกำกับจังหวะของวงจำไต คือ จีฮอกแสง และกลองซีโต สำหรับคณะวัดอินพบการใช้แสง และคณะจำไตพบฮอกและแสงเท่านั้น ไม่พบจีและกลองซีโต สำหรับคณะวัดอินไม่ปรากฏพบเขาล่งปัด และคณะจำไตพบกลองเขาล่งปัดเพียง 3 ใบ และกลองปัดมาอีก 1 ใบเท่านั้น

จากการศึกษาเพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไต เพลงต่างสูตต่างเฮา และเพลงอ่องหย่าอ่องจอง ของคณะจำไตบ้านเตาห้วย พบว่าระเบียบวิธีการบรรเลงแบบการรับร้อง กล่าวคือการร้องประกอบดนตรี 1 รอบ และดนตรีบรรเลงอีก 1 รอบ รูปแบบทำนองมองแคงและทำนองร้องมีโครงสร้างสอดคล้องกัน ลักษณะทำนองเป็นลักษณะทำนองหลัก การบรรเลงทำนองมองแคงเปิดอิสระให้นักดนตรี ผู้บรรเลงมองแคงจะยึดเอาโครงสร้างทำนองร้องเป็นสำคัญ ลักษณะเด่นของทำนองเพลงขึ้นใหญ่ใหม่สูงเมืองไต พบสำนวนการบรรเลงลงท้ายทำนองแต่ละวรรคที่แตกต่างกัน 3 สำนวน จากทำนอง 12 วรรคเพลง แสดงให้เห็นถึงการตั้งใจย้ำเสียงสำคัญเสียงสุดท้าย สอดคล้องกับลักษณะการย้ำจังหวะท้ายทำนองของเครื่องกำกับจังหวะ

ข้อเสนอ

การศึกษาเรื่องวัฒนธรรมการบรรเลงดนตรีไทใหญ่ ประเภทเครื่องตีและเครื่องเป่าในเมืองเชียงตุง รัฐซานสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา พบวัฒนธรรมดนตรีของชาติพันธุ์อื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงตุง โดยเฉพาะชาวไทเขินซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิม จึงน่าสนใจที่จะทำการวิจัยสืบเนื่องเรื่องวิธีการบรรเลงดนตรีไทเขินและการดำเนินการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะเป็แนวทางสำหรับการศึกษาด้านศิลปวัฒนธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องและเป็นเอกลักษณ์ของชาวไทใหญ่ต่อไป

บรรณานุกรม

กลุ่มคนรักษาภาษาไต. *มั่วลมบิน*. Mu Jae: Pan Num Mai, 2016.

แต่หวังเต๊ะ. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงตุง, 10 พฤษภาคม 2560.

ยอดคำ. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงตุง, 7 พฤษภาคม 2560.

แสง. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงตุง, 10 พฤษภาคม 2560.

แสงทอง. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงตุง, 7 พฤษภาคม 2560.

หม่องจี. สัมภาษณ์โดย ภัทระ คมขำ, เมืองเชียงตุง, 7 พฤษภาคม 2560.

Ker Sang. *Puen (ปิ่น) (ประวัติศาสตร์)*. Yangon: Air Printing Company, 2004.

Long Than Kae. *Jai lae Ya Jai (ใจและยาใจ)*. Taung Gyi: Wong Wan, 1982.

Taung Tun Po Then. *Myu Mung Kin Pa Mor Myae a Hla (การทำเมืองให้เมฆหมอกหายไปเพื่อความสวยงาม)*. Yangon: ม.ป.พ., 1998.

U Min Nai. *Shan Yoma Ngwe Tong Tan Shwe Ja Pan To Puint Lae Pee (เมืองไตเป็นภูเขาเงินของชาวไทใหญ่ จะเปลี่ยนแปลงเป็นเมืองแห่งดอกบัวทองบาน)*. Yangon: ม.ป.พ., 1992.

U Saw Lwin. *เชียงตุง (ภาคตะวันออกของรัฐชาน) การศึกษาวัฒนธรรมไตโหลง (ไทใหญ่) กับไตเขิน*. จัดพิมพ์โดยคณะภาษาพม่า Mandalay University. (เอกสารอัดสำเนา), 1997.

